

Bussum in Europa

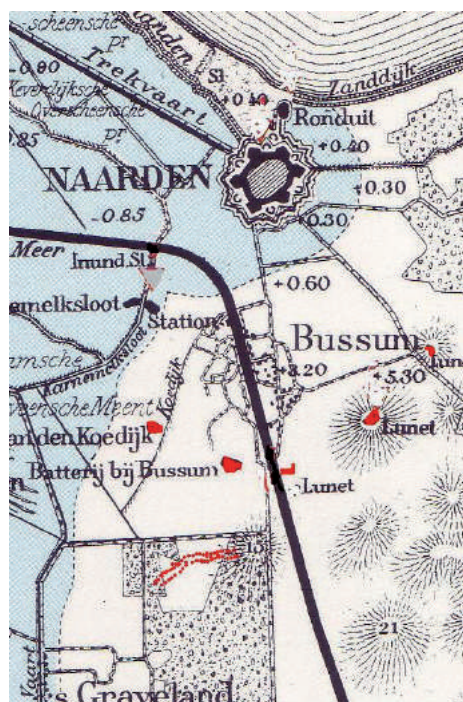
Europa heeft zich in het verleden in ons land vaak gemanifesteerd in de vorm van conflicten, oorlogen en bezettingen. Pas sinds 1945 is (West-)Europa een toonbeeld van vrede, samenwerking, welvaart en voorspoed.

Nol Verhagen

Drie rampjaren

De politieke en militaire ontwikkelingen in Europa hebben voor onze omgeving herhaaldelijk desastreuze gevolgen gehad. In 1572, kort na het begin van de Tachtigjarige Oorlog, werd Nederland belegerd door Spaanse troepen, die Naarden veroverden en de bevolking uitmoordden. In 1672, het Rampjaar, werd Naarden bezet door Franse troepen

heet. In 1813-1814 werd de Vesting Naarden opnieuw belegerd, weer door onze eigen troepen, die de vijand moesten verjagen. De Franse Revolutie en de daarmee gepaard gaande verspreiding van moderne ideeën over staatsinrichting en burgerschap was overigens mede aanleiding voor de opstand van Bussum tegen Naarden, in 1817 resulterend in de verzelfstandiging van Bussum als gemeente.

en een jaar later heroverd door troepen van Willem III van Oranje. Daarna kreeg de vesting zijn huidige vorm. Dat voorkwam niet dat Naarden in 1795 opnieuw door Franse troepen werd bezet. Bussum werd op grote schaal geplunderd. In 1809 waren 4000 man Franse troepen van koning Louis Napoleon gelegerd op wat sindsdien de Fransche Kamp

De (Nieuwe) Hollandse Waterlinie

Vanaf de 17de eeuw was de Vesting Naarden onderdeel van de Hollandse Waterlinie. Aanvankelijk liep die van Muiden naar Woerden en verder, later werd ze verlegd naar het oosten, van Muiden naar Utrecht, waardoor een groter deel van Holland tegen invallen beschermd kon worden door inundaties. Dat wil zeggen dat men grote gebieden liet onderlopen om de oprukkende vijand de doortocht te beletten. De inundaties reikten tot vlak bij Bussum – de westelijke zijde van het Gooi behoorde nog net tot de Waterlinie. Naarden en het grootste deel van het Gooi lagen dus aan de voorkant van de Waterlinie. De vestingwerken aan die zijde waren bedoeld om de vijand bij de Waterlinie vandaan te houden of weg te jagen. Dat gold ook voor de Bussumse vestingwerken uit de 19de eeuw, die behoorden tot het Offensief voor Naarden. Dat werd tussen 1867 en 1870 aangelegd en zou uiteindelijk maar een jaar of vijftig dienst doen. Zowel Naarden als Bussum werd hierdoor ernstig in hun ontwikkeling belemmerd als gevolg van de Kringenwet. Die verbood woningbouw rond de vestingwerken, juist toen met name Bussum door de aanleg van de spoorweg ontsloten werd en onstuimig begon te groeien.

De Bussumse 'Werken' als onderdeel van de vesting Naarden

De Wereldoorlogen

De Eerste Wereldoorlog heeft zich in Nederland en ook in Bussum allereerst gemanifesteerd in het tijdelijk verblijf van een groot aantal Belgische vluchtelingen. Ook werd aan de verdediging van de Vesting Naarden nog een extra linie toegevoegd, waarvan nog maar enkele sporen in het landschap zijn terug te vinden. Ten slotte werd begonnen met de aan-

Tsjechië. De stedenband tussen Naarden en Uherský Brod, eveneens in Tsjechië, bestaat ook nog steeds.

Van Eeden

Toch was Europa niet alleen maar een slagveld. Het was en is ook een culturele en intellectuele gemeenschap, die teruggaat op de politieke en filosofische denkbeelden uit de Griekse

Een van de groeps-
schuilplaatsen uit de
Eerste Wereldoorlog

leg van een aantal 'groeps-schuilplaatsen' op de Fransche Kamp. En hoewel Bussum en het Gooi relatief ongeschonden door de Tweede Wereldoorlog zijn gekomen, heeft die oorlog toch een geweldige impact gehad, niet in de laatste plaats doordat vrijwel de hele joodse gemeenschap uit de regio is verdwenen.

Vriendschapsbanden

Na de oorlog ontwikkelde zich al snel een steeds intensiever wordende toenadering tussen de voormalige tegenstanders op het Europese continent, resulterend in wat nu de Europese Unie is. Daarmee kwam een eind aan duizend jaar oorlog voeren. Veel Nederlandse gemeenten sloten vriendschapsbanden met dorpen en steden in andere Europese landen. Zo ook Bussum. Bussum is door vriendschapsbanden verbonden met Valašské Mežirí in

en Romeinse tijd, op het Christendom, de Renaissance, de Verlichting en de beginnende van de Franse Revolutie. Een bijzondere Bussumse exponent daarvan was ongetwijfeld Frederik van Eeden, schrijver, dromer, psychiater, hemelbestormer en wereldverbeteraar. In veel opzichten was hij een representant van de Europese intellectueel van zijn dagen.

Op enkele van de hierboven genoemde gebeurtenissen en ontwikkelingen wordt nader ingegaan in artikelen in dit nummer.